

ТЪРГОВСКИ ФАРМ

LE PHARE DU COMMERCE.

Органъ за информация, политическа и стопанска икономика, търговия, земледелие и индустрия.

Телефонъ въ Варна № 223.

Уредникъ: П. ДРАГУЛЕВЪ.

За обявления:

гармоничен редъ на 1-ва стр. 1 лв., на II-ра и III-та стр. по 70 ст. на IV-та стр. 20 стотинки.

За по-вече обявления се прави особено споразумение.

Съобщения, ръкописи и суми се изпращат до уредника: П. Драгулевъ.

Единъ брой 10 стот.

Ще излъже

отъ печатъ коментаръ върху закона за нотариуситъ отъ Х. Вълчановъ, адвокатъ въ гр. Поморджина.

БЕНЗИНЪ ЗА АВТОМОБИЛИ,

Двойно рафиниранъ, 700—710 гр. се продава лева 0-80 литера, въ гаражъ „Фийтъ“, София, бул. „Царъ Освободителъ“ № 6. — Телефонъ № 1548. Забѣлжитъ. На купувачи на едро особени цѣни.

АЛЕКСАНДРЪ П. ХРИСТОВЪ

КОМИСИОНЕРЪ-ЕКСПЕДИТОРЪ

(отъ фирмата П. Христовъ & С-ие въ Варна)

ВЪ ДЕДЕАГАЧЪ.

Комисиона, експедиция, покупка-продажба на стоки.

Телеграфически адресъ: Христовъ.

АМЕРИКАНСКИ ВЪРШАЧКИ

Специално приготвени за нашитъ храни съ и безъ апаратъ за дребна плѣва. Вършачкитъ „ФАРКАРЪ“ съ най-производителни, здрави и практични за работа, лекоподвижни и пригодни за движение изъ нашитъ лѣтища.

ГДЪТО СЕ ВЪВЕДЕ „ФАРКАРЪ“ ТАМЪ „ФАРКАРЪ“ ИЗМЪСТЯ

всички други вършачки, а „Фаркаровитъ“ машини работятъ по цѣлия свѣтъ.

УСЛОВИЯ НА ИЗПЛАЩАНЕ НИ-ЛИБЕРАЛНИ.

Представителство и депозитъ.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Англо-Американски Търговски Музей — София.

Ул. „Витоша“ № 12. Телефонъ № 1192.

Постояненъ склади отъ всѣкъ видъ

и-качествени МИНЕРАЛНИ МАСЛА

и М. ПЕРНИЛЪ & С-ие,

София, Булевардъ „Дондуковъ“ № 46.

Адресъ за телеграми „Цернилъ“ София.

Телефонъ № 1311.

Н. О. Дацовъ

ДЕДЕАГАЧЪ.

Занимава се съ Комисиона, Експедиция и Представителство.

Гр. Търговцитъ могатъ за всички сѣдения и справки,

да се отнасятъ до горната фирма.

Месробъ Мурадовъ

АДВОКАТЪ.

Писолице сръщу Окръжния Сѣдъ.

Телефонъ № 354.

ВАРНА.

Андрѣй Момеринъ

ФАБРИКА

за кожни и кожени изделия

Специалитетъ

ДАМСКИ ЧАНТИ.

Габрово.

Печатница „Зоръ“ Варна.

Монополизирането на житната търговия.

Комитета за обществена предвидливостъ, който е билъ сезиранъ съ резолюцията на търговцитъ-жители, повдига единъ много важенъ въпросъ: въпроса за монополизирането на житната търговия и въ крайното си решение, той, по прѣмѣра на Швейцария, уговаря за държавата това право. Комитета не се съгласява съ мнѣнието на житарския конгресъ, че монополизирането на житарската търговия въ страната, сега или когато е, сѣщо и при каквито обстоятелства и да било, е актъ антиконституционенъ и революционенъ. Не само държавата, но и общината могатъ да монополизируютъ всѣмъ търговия, която се продава на монополна уредба, ако важни държавни и широко-обществени интереси налагатъ това. — е отговоръ на комитетъ. На това би могло да се контра отговорятъ веднага: „Е, добъръ, но нито държавата, нито общината не биха имали право въ подобни случаи да събератъ парични и кръвни данъци отъ гражданитъ, чийто поминѣкъ отнематъ тѣ.“ Но тоя отговоръ е най-слабия и най-баналния, може би, защото нашитъ граждани всѣмъ, когато се видятъ притиснати икономически оторъ, приобхватъ възклицането до банална аргументация: „ние сме данъкоплатци, ние служимъ на отечеството, не ни отнематъ хлѣба.“ Аргументацията е съвсѣмъ друга, нейния смисълъ е по-дълбокъ — тя се базира, именно на конституцията. Подозънае се, че и изтъкнемъ.

Важното е, че между конгреса на търговцитъ-жители и комитета за обществена предвидливостъ има едно недоразумѣние, или, нееднакво схващане въ думитъ „неконституционенъ и революционенъ актъ.“ Житаритъ разбиратъ, че правото имъ да търгуватъ съ пшана, свобода произвѣта отъ конституцията и че такъвъ начинъ на посѣване на търговията имъ и на оторъване отнемането имъ да търгуватъ, а не само това, ами и търговията веднага да мине като монополъ въсѣмъ у държавата, това не е друго, освѣтъ революционенъ актъ. Друго е, когато по дѣтливостъ редъ или начинъ едно право мине отъ едни ръцѣ въ други. Нима нужда да извадимъ революция, кама, сабля, брадва или бомба оръху едного човѣка и да узурпираме правата му, достатъчно е противъ съгласието и желанието му чрезъ мораленъ натискъ да направимъ прѣвратъ въ живота и положението му, за да се смѣта, че той е посялъ хомитъ и тежкитъ послѣдци отъ една революция. Когато държавата направи прѣвратъ въ условията на живота на населението или на отѣдѣния обществъ и корпорация и не по законъ имъ съдаде тежко и отчаяно положение и това е революция. Ние мислимъ, че мислѣта на конгреса на търговцитъ-жители е така. Позицията, която държавата е завзела спрямо тѣхъ е революционна, положението, което имъ е създадено е неупотребимо антиконституционно и революционно. Та и сега, по силата на кой законъ комитета за обществена предвидливостъ, като органъ на държавата, като инструментъ въ прилагането на единъ законъ, който нѣма за дѣлъ да измѣнива единъ съществуващъ рѣжимъ, една съществуваща система за да установи какъвто монополъ въ търговията, но който има една единствена цѣль да обтѣжчи обществото въ живота оръху скъпостия и лишенитъ отъ прѣимѣти отъ дѣла неохотливостъ, казва на търговцитъ — „не, вие нѣма да търгувате“, когато той трѣбна да имъ каже само: „вие ще търгувате, защото това ви право произвѣта отъ основния законъ, но ще търгувате по пѣвнитъ, които ние ви посочваме, защото това произвѣта отъ специалния законъ, на който ние сме оржиди.“ Но, работата не се касае до една личностъ, която не се е подчинила на закона, или който се е провинилъ въ неоправдането на наредбитъ и прѣдписанията на тоя законъ — та се касае до едно дѣло съсловнѣ въ дѣлата страна — до посянѣти въ дѣлата житна търговия въобще отъ най-дѣрбия до най-сирѣя. Истина е, че ако се сериозно, поддържа неоправданото положение, това е истинска революция, то е и неконституционно, защото гарантираната истинска свобода на гражданитъ не е да идатъ бѣтъ бой да уриватъ да пуснатъ избирателнитъ си бюлетени, а свободно да проминѣватъ за себе си, отъ никого неоправданъ да мислятъ и се гравятъ за поминѣта си и отъ никого не въпрѣдѣтствувани да прилагатъ трудитъ си въ работа, която имъ прѣлѣга, за която сѣ способни и която ще ги въз-

награди. Споредъ това — всѣки лично да отговаря за дѣлата си, ако не сѣ въ кръга на законитъ. Конституцията не допука узурпирането на права по тоя начинъ. Касае се думата за отнемането на житарската търговия отъ гражданитъ и монополизирането ѝ отъ държавата.

Слѣдъ тая бѣлѣжка, че посянѣката на държавата по отношение на житаритъ е актъ неконституционенъ и революционенъ, защото ги лиши отъ законното имъ право на занятие и защото ги упрости — тѣ прѣтрѣпиха кой 5, кой 10, кой 15, кой 20 и т. н. хиляди левове загуба отъ прилагане закона за прѣдвидливостъ, нѣмъ надъ тѣ, лишиха се отъ търговията си — ние мислимъ, че е умѣстно да въземъ въ сѣдѣството на самия въпросъ за монополизирането система или редъ на търгуване, който, очевидно, е прѣстрѣнце на познатата комитетъ и той, до като влѣде, въротно ще я упражнява. Вижда се отъ тѣ, че сѣ и наредилъ агентъ да купуватъ жито, ръжъ и кукурузъ, а вижда се и отъ факта, дѣто е делегиранъ двама отъ членовѣтъ си въ Цѣфтеръ да купятъ 4 милиона нгр. жито, че комитетъ вече упражнява и търговия — освѣтъ ролѣта на бѣвѣ, слѣдене, прѣдвидяване и дирижиране, засвоилъ сѣ е правото и на монополитъ синдѣкатъ за търгуване съ зърнени храни, а функциитъ на търговцитъ-жители е сирѣтъ, макаръ че неговото право, по общия духъ на закона е само да упражнява контролътъ, да изиска отъ търговцитъ да не излизатъ отъ рамкитъ на прѣдѣлѣнитъ отъ него цѣни и да не експлоатиратъ консуматоритъ въ самата страна тукъ.

Може би, че и това право щѣме да има комитетъ, по при съвършено друго положение — когато революцията дойде отъ долу; когато търговцитъ се въпрости на закона; когато се откаже да се подчиняватъ на комитетскитъ рѣшения; когато се откаже да търгуватъ — когато въобще се сѣлѣха да направятъ неоправдана за прѣдвидливостъ и неосъществима задачата на комитетъ. Тогавъ, при така-сложнитъ обстоятелства комитетъ, може би, пакъ въ силата на сѣщия законъ, можеме да се наложимъ и съ търговската си ролѣ. Но имъ ли подобни обстоятелства на лѣтъ? Не бѣха ли търговцитъ, които сѣ сѣлѣ на очитъ се моляха: „не ни прѣчете, не ни отнимайте търговията; ние сме готови да вървимъ и дѣствуваме по закона, готови сме да търгуваме точно по него; или: „ето стокитъ ни, откупуватъ, но не ни упрости.“

Но въ Швейцария търговията съ хлѣба, поради събитията, е монополизирана отъ държавата, която е една отъ най-демократичнитъ и най-модерно правитѣ. Ако и въ България житната търговия е една отъ висоцитъ търговии, както е, напримеръ, солѣта, за която се споменува въ рѣшението на комитета, въпроса би билъ свързанъ само другъ. Наложението рѣжимъ и у насъ би намѣрилъ своето временно оправдание. У насъ, обаче, би билъ прѣдоставитѣ да се приложатъ само дѣтъ мѣрки за да се ограничи експлоатацията на „спекулантитъ“ търговци: 1) да се наложи и достойно отстоя забраната на износа на хранитѣ и 2) да се наложи абсолютно фиксирани справедливи и умѣстни цѣни по лѣбъ и качества на житатѣ, кукуруза и фуража; а по отношение на хлѣба да се сѣлѣ и поддържа типа му. Така би билъ запазенъ отъ експлоатация и производителитъ, а че и консуматоритъ; а бѣла би запазена и посянѣчката търговия на всѣки търговци съ зърнени храни неврѣдима. Но, ако комитетъ толкова зацѣла да стане централенъ пунктъ на търговията съ зърнени храни, ние мислимъ, дама и другъ способъ, много поизгоденъ отъ него и много повече изолдиранъ отъ злоупотребления отъ тоя; самъ тоя сѣ агентъ свършено неврѣдѣ въ тая търговия да е и по сѣрѣнитъ между производителитъ и консуматоритъ въ покупката и продажбата на хранитѣ и хлѣба. Тоя способъ е: сѣмѣтитъ търговци да му бѣдатъ доставчици — тѣ да си продължаватъ търговията, при условия нѣму да продаватъ хранитъ по фиксиранитъ цѣни. Това има тая добра страна и за комитетъ и за държавата, че вѣщи хора, които ще съложатъ и всѣки свой патриотизмъ, ще извършатъ тая работа, че държавата нѣма да плаща на наемни хора да ѝ посрѣдничатъ, а нѣма да сѣ потребни и никакви

отчитания за: какво е купено и какво — платено; отчитания, които бѣватъ най-често свързани съ дефицитъ отъ злоупотребления и съ разни прѣтѣжности отъ незаконни сѣлки, кѣмъ каквито наетитъ държавни агенти всѣмъ сѣ особено склонни. Търговията съ зърнени храни е единъ занаятъ, както всѣкитъ занаятъ. За нея сѣ изиска вѣщностъ и голямо умѣние. Комитетъ не бѣва да гледа съ такова прѣнебрежение на нея.

Отъ практическо становище ангажираното на комитетъ и монополизирането на житарската търговия нѣма maison d'etre още и за това, че ако търговцитъ на жита и брашна се оставятъ свободни да търгуватъ по о прѣдѣлѣнитъ цѣни и ако комитетъ се ограничи само да упражнява строгъ, но безпристрастенъ контролътъ върху упражняваната търговия, главно, върху качествата на житатѣ и брашната, върху тѣна на хлѣба, върху тежизата на послѣдния, върху неговото прѣготвление въ пѣвичане и най-сетѣ, върху дѣнитъ, по които се продава; че ако прѣсѣдѣла само неохотливостъ истинитъ изпълнители на разпорѣбитъ му, самата търговия ще се оправдотвори отъ стрѣвнованието на самитъ търговци, отъ междоусобицата тѣхна конкуренция въ комбинаването на млевата и даването брашна и хлѣбъ по типа, установенъ отъ комитетъ. Желателно е да идатъ членовѣтъ отъ комитетъ въ Видинъ и съ очитъ си да видятъ мѣстния комитетъ какъ комбинира примѣтитъ и какви брашна даватъ млевнитъ на хлѣца бабѣ (х. Иванъ х. Вѣлчевъ) и на Торосянѣ и да се убѣдятъ, че допитъ качества на хлѣба, даватъ по другитъ градове не сѣ нито отъ прѣмѣса на царевницата — каквито примѣтитъ иматъ и видинскитъ брашна — нито отъ друга нѣкоя причина, освѣтъ че монополизираното положение дава мѣсто на голѣми злоупотребления. Една съществена разлика въ хлѣба има и въ Ломъ. Брашната на комитетъ въ Ломъ сѣ свършено други отъ тѣя на млевната на Юри Ганевъ въ с. Крива Бара. Въ Ломъ комитетъ комбинира примѣтитъ и хлѣба е много по-лошъ. Въ Крива Бара самъ млевничаръ комбинира сѣмѣтитъ проценти и сѣмѣтитъ материалъ и хлѣба е много по-добъръ. Отъ това въ Ломѣтъ гостиници държатъ хлѣбъ отъ единъ и сѣмѣтъ „типъ“, „по-лошъ“ и „по-добъръ.“ Ние съ дѣтитъ си направихме това сравнение. Кога е причината на това? Естествено, най-първо — добротѣ-вѣстността и второ — конкуренцията. Юрданъ Ганевъ конкурира ломѣкитъ брашна; Юрданъ Ганевъ е вѣщѣтъ въ работата; Юрданъ Ганевъ самъ прави примѣтитъ — не чакъ никакъ чановически комитетъ да му прави комбинация. Такава съществена разлика въ качеството на хлѣба отъ единъ и сѣмѣтъ типъ, разбира се, и въ други градове по другитъ мѣста. Но паметта на безурѣчностъ и добротѣвѣстностъ все пакъ е у божитъ хора — хаджа баба и Торосянѣ въ Видинъ; тѣ сѣ истинскитъ законопослѣдователи и изпълнители на разпорѣбитъ на комитетъ; тѣ даватъ за 30 стотинки единъ килограмъ хлѣбъ, който безурѣчно може да се консумира и отъ болни хора. Конкуренцията и добротѣвѣстността сѣ, които ще надвѣятъ на всѣкитъ мажнѣти и ще узусонятъ най-дѣтъ задачата на комитетъ. Тая дѣтъ нѣма трѣбна да сека и да настѣри комитетъ. Другото само по себе си ще дойде, щомъ има глоби и наказания справедливи и умѣстни, щомъ контрола не е отностителенъ и неэффектѣсенъ, а, най-главно, щомъ комитетъ нареди една специална анализа на брашната и хлѣба, ако е възможно, дори всѣки лѣтъ. Гражданитъ сами всѣки лѣтъ ще му бѣдатъ въ услуга, щомъ като забѣлжитъ по вѣщѣнитъ видъ, по вкусъ или по мирѣтъ хлѣба зловѣствитѣ.

Теоретична истина е, че конкуренцията дава силѣтъ тласкъ на производството; стимулира прогреса по пътя на борбата и дѣствува въ икономическата сѣтъ така сѣмѣ, както естествена подборъ — въ органическия свѣтъ; тѣ влѣче сѣбѣ себе си понижението на цѣнитъ и се стрѣмъ по такъвъ начинъ кѣмъ известниането, кѣмъ най-голямата изгода въ живота на всѣки — и на бѣднитъ класа въ особено. А какво е значението на комитетъ по хлѣбѣния въпросъ, освѣтъ да извоюва за всѣки, а най-много за бѣднитъ консуматори добъръ и вѣщѣтъ хлѣбъ.

Теоритично монополъ се признава за рутѣна, за осѣжяване жамотъ и за обогатяване бѣтъ справедливи причини монополизиранѣтъ. Комитетъ и Ганевъ въ своя „Сколаръ на Политическата Икономика“ опѣ въ 1892 г. сѣ изказа: „Принципа на конкуренцията е съвсѣтъ присѣтъ на основъ-

